

za sušenje, za napravo slivovke, hruške in jabelka za napravo mošta. To velja uže celó za kraje, kateri so od vinorodnih krajev jako oddaljeni. Koliko se danes ne toži o preobilem užitku šnopsa po Gorenjskem itd. Kujejo se zoper pijančevanje postave, pa vse postave ne bodo toliko hasnile, kolikor bi hasnilo, ako bi ljudje takih krajev gospodarske sorte sadja v veliki meri sadili, ter si iz njih dober sadni mošt ali magari še celó — iz češpelj — žganje slivovko napravljali. Saj vendar skušnja predobro uči, da si človek ravno tistega, česar sam nima, najbolj želi, in da lastno, s trudom pridobljeno blago vedno više ceni, kakor pa kupljeno.

Za kraje z milejšim podnebjem, in osobito, ako so blizu velikih mest in železnice, so nasprotno tako zvane namizne sorte sadja kaj umestne. Namizne sorte sadja imenujemo pa tiste, katere se ali v bližini, tako rekoč in loco ali pa tudi jako oddaljeno, po železnici itd. prevožene, v svežem stanu povzijejo.

Namizno sadje bi zamogli tudi trgovsko imenovati, in ravno tega je na Kranjskem kaj malo. Izvzemši sadje Vipavcev — kateri so v poslednjih letih v sadjarstvu jako napredovati začeli — ga ni skoraj drugega v deželi, katero bi se izvažalo, razun malenkosti iz košanske in uremske doline, ter iz Gorenjskega. Pa čudno je to, da se iz Gorenjskega ne izvažujejo namizne sorte, ampak gospodarske, kajti kolikor nam je znano, zahajajo v Radovljico in okolico nemški sadni kupci, kateri jabolka kakor krompir v železniške vozove nalagajo ter odpeljujejo, da doma iz njih mošt, da neki še celó šampanjec napravljajo. Da se iz Kranjskega tako malo, da skoro čisto nič namiznega, osobito zimskega sadja — hrušek in jabolk — izpeljuje; temu je vzrok edino to, ker se pravih finih, namiznih sort, tako izginljivo malo prideljuje. Ljubljanski trg je s zimskimi jabelki skoraj sleherno leto tako rekoč zasut, in vsled tega so tudi jako po ceni, smešno po ceni; ali kaka jabelka pa so to? skoraj za trgovino samo, malo ali pa še celó nič vredni kisli drobiš, katerega se izvaževati izplača ne.

No, fine zimske hruške so na Kranjskem pa uže skoro kar bele vrane, kako čudo toraj, ako stane na pr. v Trstu lepa zimska hruška od 10 do 12 krajc. v hotelu?

Pač malo častna resnica za nas Kranjce je istina, da se iz Tolmina proti celi Kranjski vendar tako majhnega, veliko več zimskega namiznega sadja — jabolk mašanckarjev — izvozuje, in to v Aleksandrijo, Kairo itd., kakor pa iz cele Kranjske! Kranjsko sadjarstvo ni, in še celó tam, kjer je v največi meri zastopano razun v Vipavi, v tem po pravem gospodarskem načrtu gojeno, ker se ne goji prilično malo pa pravih finih, za trgovino primernih sort, ampak dosti pa slabih. Iz južnega Tirola se izvažujejo v prevagljivi meri skoraj sama jabelka rožmarinčki imenovana, iz Tolminskega izključivo mašanckarji, ravno tako iz Štajarskega itd., zakaj bi se torej tudi na Kranjskem zdajšnji velikanski jabelčni ričet ne opustil ter z malo pa pravimi sortami ne nadomestil? Sama angleška zimska parmena, rudeči in beli zimski kalvil, mašanckar in k večem še na Gorenjskem tako izvrstno dobro uspevajoči debeli kosmač; bile bi za trgovino stokrat več vredne sorte, kakor pa vsi tisti v sam Bog vedi koliko podsortah zastopani štulčki, čebularčki itd. itd. Proč toraj z vso nič vredno sodrgo in v bo dočnosti naj se, kar se bode sadilo ali požlahnilo, le z finimi trgovskimi sortami zasadi ali požlahni.

Kaj lepa naloga našega gospoda kmetijskega popotnega učitelja bode v sadjarstvu gotovo ravno ta,

da bode v drevesnici na Poljanah za to skrbel, da s bodo v nji najpriporočljivejše gospodarske, kakor tudi namizne zimske sorte jabolk in hrušek odgojevale, in da se bode pri oddaji cepičev za drevesnice ljudskih šol, zopet strogo le na prilično malo, pa pravih sort ozir jemalo. Kaj pomaga velik sortiment, ako pa nihče nič zanj ne dá? Malo pa pravih, v trgovini zahtevanih sort, da se prideluje, vsako posebej v pravem času prodaja; potem je mogoče iz sadjarstva res izdatne denarne dohodke vleči, drugači pa nikakor. Kolikokrat nas ni v Trstu srce bolelo, ko smo videli iz Urema jabelka kakor krompir v vrečah pripeljati, ter jih pa tudi kakor krompir na mernik prodajati, in to po ceni, le malo višji od krompirjeve. Iz Štajarskega in Tirola dovažajo se pa v Trst jabelka, katera so vsako posebej, kakor pomeranče v fini papir zavita, ter isto tako v zaboje zložena; prodajajo se pa tudi po komadih, ne pa na mernike.

(Dalje prihodnič.)

## Narodno-gospodarske stvari.

### Trgovinska in obrtna zbornica.

(Konec.)

X. Gosp. Alf. Ledeni g utemeljuje predlog: Slavna zbornica naj dela na to, da se bode na nabiralnikih za pisma zaznamenovalo, ob katerih urah se iz njih pobirajo pisma.

Predlog se vzprejme.

XI. Iz poročila o poslovanji se objavijo naslednje važnejše reči:

1. Ukazi c. k. trgovskega ministerstva, in sicer:

- a) poročilo, da se bode do jeseni 1884. leta, kakor kaže, Budimpešta zvezala z železnico z Beligradom in Nišem; in v poročilu tem se opozarja zbornica na velik pomen in važnost te zveze srbskih železnic z avstrijsko-ogerskimi za naš promet s Srbijo in mejnimi balkanskimi deželami, in na približanje poljedelskih krajev, kateri so za naš izvoz in našo trgovino velike važnosti;
- b) naročilo, naj se predložijo sestavljeni, dne 31. decembra 1883. l. obstoječi industrijalni in trgovski obrti, in sicer v ta namen, da se more občasno konstatovati, kako je zakon o premeni in dopolnitvi obrtnega reda z dne 15. marca 1883. l. vplival tudi na število nekaterih obrtov;
- c) vabilo, naj bi se trgovci in obrtovalci v zborničnem okraji opozorili, da je primerno in v njih lastno hasen, da vse c. in kr. avstrijsko-ogerskemu konzulatu namenjene dopise poslovne vsebine adresujejo na dotični urad, ne pa na osebo dotičnega uradnega predstojnika. Primerilo se je namreč uže, da so bila vprašanja, katera so avstrijsko-ogerski obrtniki in trgovci stavili c. in kr. avstrijsko-ogerskemu konzularnemu uradu, adresirana na konzulovo osebo, ta pisanja pa so zaradi službenega potovanja, dopusta ali zaradi premeščenja dotičnega opravilnika ali kje obležala ali se mu doposlala, ter so mogla še le čez nekaj časa h konzulatu se vrniti; tako se je brez krivde konzulatove mogel dati odgovor na vprašanje večkrat prepozno.

2. Na opetovane zbornične prošnje do c. kr. ministerstva zaradi vpeljave puškarije v Kropi in Kamnigoric je z ukazom c. kr. ministerstva za uk in bogočastje z dne 31. marca 1884. l., št. 4591 došla naslednja rešitev:



„Oziraje se na vlogo z dne 8. marca 1884. l., št. 452 se naznanja slavni trgovski in obrtni zbornici, da je naučno ministerstvo na zadevo o vpeljavi puškarije pótom obrtnega pouka neprestano obračalo svojo pozornost ter uže naročilo nadzorniku obrtnih učilišč mehanično-tehnične meri, c. kr. pravemu javnemu profesorju Leopoldu vitezu Hauffeju, da na mestu samem izvede strokovne poizvedbe. Temu naročilu nameraval je profesor vitez Hauffe v teku meseca marca 1884. l. ugoditi, a nastopivše slabosti so ovirale njega odpotovanje, zaradi tega se je za kratek čas odložiti moralo.“

3. Dopisi c. k. deželne vlade, in sicer:

- a) poročilo, da je Nj. eksclenca gosp. trgovski minister zopetno izvolitev g. Josipa Kušarja predsednikom in gosp. Janeza Nep. Horaka podpredsednikom te zbornice za 1884. l. potrdil;
- b) izročilo potrjenega zborničnega proračuna 1884. leta;
- c) ukaz, da se tako zvani mandoletarji in kandidati prištevajo slaščičarjem in kolačnikom, kateri so v ministerskem ukazu z dne 28. septembra 1883. l., drž. zak. št. 148, zadevajočim oznamenilo rokodelskih obrtov pod točko 35 navedeni;
- d) poročilo, da se je mestni občini Krško dalo dovoljenje za preložitev živinskega letnega sejma s Pustnega torka na soboto pred Angeljsko nedeljo.

4. Druge rešitve:

- a) Poročilo z dne 31. decembra 1883. l. tukajšnjemu vojaškemu oskrbovalnemu založišču o množini goved, o zalogi moke itd. v Ljubljani in v okolici;
- b) c. k. deželni vladi in c. k. okrajnim glavarstvom in mestnemu magistratu izročilo se je več slovenskih iztisov „Osnovnih pravil za obrtne zadruge, zadružne bolniške blagajnice, zadružne razsodiške odbore in za pomočniške zbore“, katerih prevod je zbornica oskrbela;
- c) vloga na glavno ravnateljstvo c. kr. priv. južno-železniške družbe na Dunaji zaradi premene voznega reda med Mariborom-Franzensfeste in nazaj, oziroma brzovlakov št. 401 in 402. V rešitvi te vloge je omenjeno glavno ravnateljstvo odgovorilo, da mu letos ne bode možno, odpraviti nedostatne zveze koroških brzovlakov z jadrnimi vlaki glavne črte na južni progi;
- d) poročilo na c. kr. finančno ministerstvo zaradi premene propisa za blagajniško rokovanje, zadevajočega sprejemanje poškodovanega, obrezanega, prevrtanega in zelo obrabljenega denarja, oziroma zaradi izdave naredbe, po kateri bi se smele poškodovane, obrezane, prevrtane in zelo obrabljene desetice in dvajsetice sprejemati za popolno vrednost, ali pa za jeden novčič pod popolno vrednost, to je, za 9 in oziroma za 19 novčičev;
- e) vabilo lastnikom tovarn za rafinovanje železa, naj pošljejo statistične podatke, da bode na njih podlagi c. kr. poljedelsko ministerstvo priredilo in izdalo navodno knjigo o rudarstvu za 1885. l.;
- f) poročilo na c. kr. trgovinsko ministerstvo zaradi premene poštne zveze med Lescami-Bledom in Bohinjsko Bistrico, ter one med Kranjem in Tržičem. V rešitvi te slednje vloge se je dovolilo, da se od 1. maja t. l. selskovozna pošta med Tržičem in Kranjem dvakrat na dan odpravlja z dvema konjema z normalnimi vozovi;
- g) poročilo na c. k. poljedelsko ministerstvo zaradi vprašanja, bi se li še nadalje izdaval statistični letopis c. k. poljedelskega ministerstva in zaradi izražbe drugih želja gledé poizvedeb in izkazanj.

O tej zadevi se je izrazila zbornica, da se zelo želi, da se nadalje še izdava omenjeni letopis, kajti njega zelo vrednostna vsebina se je uže v mnogih slučajih hasnovito uporabila; to nadalnje izdavanje letopisa pa bi bilo zelo koristno tudi zaradi tega, ker se podatki, kateri se v njem nahajajo, morejo v potrebi dobiti še le z obširnimi dopisavanjem na razne strani.

Drugi želja in predlogov gledé letopisa zbornica ni izrazila, češ, da ji to, kar je v statističnih letopisih, popolnem zadostuje, kajti ona ni imela še prilike, da bi bila morala drugodi si iskati statističnih podatkov, marveč našla jih je vselej v statističnih letopisih, saj ti podajajo popolno podobo kmetijskih pridelkov.

- h) Upisale so se v register znamke gospodov: Julija pl. Trnkózyja, lekarja v Ljubljani (2); P. Piccolija, lekarja v Ljubljani (1); Oroslava Dolenca, voščeničarja in trgovca z medom v Ljubljani (1).

Ker se nikdo več ne oglasi za besedo, zaključijo gosp. predsednik sejo.

## Politične stvari.

### Govor dr. Bilinskega

o šestem oddelku obrtnijske postave v državnem zboru 16. maja.

(Dalje.)

O nasledkih pa, gospôda moja, ki jih ima tako okračenje delavnika za delavca, — kajti raz tega stališča sedaj govorim — ravno tisti pisatelj dalje piše na drugem mestu (bere):

„Postavodajstvo imelo je pa za vse delavce najboljše in najblagovitnejše učinke ravno po vpeljavi jednostnega in okrajšanega delavnika . . . . daljše proste popoldanske ure . . . . ponujajo več časa in priložnosti za razvitek čisto človeških strani in družbinskega življenja in ravno okrajšani delavnik je edini pripomoček za delavca, da ga povzdigne na višjo stopinjo, ako ga delavec prav porabi zna. Na veliko srečo sprevideljo uže dandanes delavci in podjetniki vrednost stalnega dela vravnane po svojem rednem času in pa navad v življenji, katere iz tega izvirajo itd. (stran 110—111).“

Kako da je pa dolgotrajno delo škodljivo, dokazujejo nam podatki gosp. Ruczičke, ki navaja, da je bilo leta 1882., kedar se je mnogo čez čas delalo, pri tukajšnjem (dunajskem) bolnem in invalidovskem društvu 1993 poškodovanj s 35.904 boleznimi dnevi, nasproti 570 slučajem tuberkuloze s 34.622 boleznimi dnevi, katera bolezen je na Dunaji poglavitna. Toraj, kar se tiče dolgega delavnika od delavske strani, pustimo ga pri miru; delavec si ga želi, in prav ima, da si ga želi. Sedaj se je pa treba ozreti na zadevo raz podjetnikovega stališča, kjer se čuje glas: „Obrtnija gre pod nič, ona ni v stani nič več z inostranstvom tekmovati, mi bomo vse pod nič spravili.“ Na to moram najpoprej odgovoriti, da niso vsi izvedenci podjetniškega stanu v ênketi tako mislili.

Tako na pr. rekel je gosp. rumburški poslanec, da je normalni delavnik „mogoč in izpeljaven“; gosp. poslanec linške trgovinske zbornice: da je normalni delavnik za veliko obrtnijo znosljiv; gosp. poslanec praške trgovinske zbornice bi ne bil prav nič nevoljen, ako bi se za razne odrastke obrtnije tudi razni normalni de-